

Tussenstand Visatlas Zeeland

Zoals al eerder in schubben & slijm te lezen was, zijn het Zeeuwse Landschap, RAVON en Zeeschelp in 2012 gestart met de Visatlas Zeeland. De tot op heden verzamelde gegevens zijn als "levende atlas" op de website www.zeeland.vissenatlas.nl te zien. Het einddoel is een boek in de Fauna Zeelandica reeks. Het eerste jaar veldwerk zit er op. Met dank aan de verschillende stagiairs, tientallen vrijwilligers en vele organisaties die data hebben aangeleverd zijn er nu reeds 10.000 waarnemingen verzameld. Hoog tijd om de balans op te maken, zodat we weten waar we komend jaar het accent op moeten gaan leggen.

Zeeland = visland

Een literatuurstudie heeft laten zien dat er in Zeeland meer dan 200 soorten te verwachten zijn. Dit aantal is voor Nederlandse begrippen erg hoog. Op een klein aantal gespecialiseerde vissoorten na, zijn bijna alle andere (in Nederland waargenomen) soorten in de provincie te verwachten. Hierbij moet wel de kanttekening worden gemaakt dat in deze lijst ook veel dwaalgasten van de zee zijn opgenomen. Desondanks is de soortenrijkdom aanzienlijk. Deze rijkdom valt te verklaren door een enorme variatie aan watertypen. Zo hebben we hier de monding van een rivier (Westerschelde), een zoute zeearm met getij (Oosterschelde), het grootste zoutwatermeer van Europa (Grevelingen), de Noordzeekust, brakke krekens, zoete krekens, watertjes in schraal zand (duinen + dekzandrug Zeeuws-Vlaanderen), een groot zoet meer (Krammer Volkerak) en bovendien vele aangelegde wateren.

Stroominnende vis in de polder

Eén van de bijzondere waarnemingen die werd gedaan, was de vondst van een populatie riviergrondels in de polder. In de omgeving Borssele 's-Heerenhoek werd de soort (vooralsnog) in maar liefst vier kilometerhokken vastgesteld. Deze soort heeft een voorkeur voor beken en rivieren en wordt veel minder vaak in relatief stilstaande wateren waargenomen. In Zeeland was er alleen aan de oostrand een enkele waarneming bekend, maar deze wateren staan nog enigszins in verbinding met het rivierengebied. Alle gevangen dieren bleken steeds op of rond duikers te zitten. Daar bleek in alle gevallen stenig substraat en een verhoogde stroomsnelheid aanwezig te zijn. Het lijkt er dus op dat de grondels deze tussenliggende watergangen wel kunnen passeren, maar niet graag als leefgebied gebruiken.

Exoten in opmars

Het atlasproject laat ook de opkomst van exoten zien. De zonnebaars is zo'n soort. Deze blijkt niet alleen op het dekzand van Zeeuws-Vlaanderen voor te komen (waar zij een sterk negatieve invloed heeft op inheemse fauna), maar ook gewoon in polderslootjes. Zo blijkt de soort op verschillende plekken in Zuid-Beveland voor te komen. De verwachting is dan ook dat

De exotische zwartbekgrondel is vandaag de dag lokaal talrijk en vormt een bedreiging voor inheemse soorten als de rivieronderpad (Foto: Lucien Calle)

de zonnebaars zich de komende jaren nog verder zal uitbreiden. Ook andere exoten als zwartbekgrondel en blauwband krijgen steeds meer een voet tussen de deur. Helaas is ook van deze soorten een negatieve invloed op inheemse fauna bekend.

Onderbelichte soortgroep bij natuurbeheerders

Vissen zijn een sterk onderbelichte soortgroep bij natuurbeheerders. Bij een oproep aan onze collega-organisaties bleek dat zij geen enkele geregistreeerde viswaarneming in hun databestanden hadden. Dit is opvallend voor zo'n water- en visrijke provincie. Tot voor kort was vis dan ook bijna een exclusieve soortgroep voor beroeps- en sportvissers. Tegenwoordig zien we dat steeds meer ecologen en amateuronderzoekers zich voor vis interesseren. Vanuit de

Visinventarisatie in Het Verdrongen Land van Saeftinghe, een leuke bezigheid voor jong en oud (Foto: Bas de Maat)

overheid worden de natuurbeherende organisaties nu ook verzocht om hun wateren op vis te onderzoeken. Dit is niet voor niets, vissen zijn immers erg goede graadmeters voor het functioneren van watersystemen.

Verdronken Land onderzocht

In Zeeland bleken ook de schorren nauwelijks onderzocht te zijn. Van het 35 vierkante kilometer grootte Saeftinghe waren in slechts enkele kilometerhokken waarnemingen gedaan. Het getijdverschil, de vele blubberige geulen en de zware netten maken dat een lastige klus. In vijf inventarisatiedagen werden hier met de hulp van 25 vrijwilligers vrijwel alle km-hokken onderzocht. In totaal zijn daarbij meer dan 1.000 vissen van 16 verschillende soorten gevangen. Een erg mooi resultaat dus, wat om een vervolg vraagt!

Focus vervolg veldonderzoek

Nu het verspreidingsbeeld van algemenere vissen steeds completer raakt kunnen we de komende periode gerichter onderzoek doen naar de overgebleven witte gebieden en bijzonderheden. In de planning staat onder meer het verspreidingsbeeld van de invasieve zwartbekgrondel zo compleet mogelijk in beeld te brengen. Daarnaast zal de focus nog meer komen te liggen op beschermde- en Rode Lijst-

Dunlipharders grazen net zoals diklipharders op de wieren en algen in geulen van schorren (Foto: Bas de Maat)

soorten. Van de beschermde bittervoorn zijn al lang geen zekere waarnemingen gedaan, terwijl er op diverse plaatsen geschikt leefgebied aanwezig lijkt. Diverse schorregebieden staan nog op de nominatie om te onderzoeken. Kortom, er valt nog veel leuks te ontdekken! Mocht je hieraan mee willen helpen dan kun je een email sturen naar p.calle@hetzeeuwselandschap.nl

Pepijn Calle & Arthur de Bruin

Uitgestelde paddentrek in 2013

Op 15 en 16 april ben ik er wederom op uitgetrokken op de Strabrechtse Heide. En jawel, de paddenactiviteiten waren in volle hevigheid alsnog losgebarsten. Ik kan niet tot een andere conclusie komen dan dat de padden hun trek dit jaar meer dan een maand uitgesteld hebben. Dat geldt overigens ook voor de bruine kikker. Op zich een interessant fenomeen.

Cor Vos

Verse eisnoeren van de gewone pad (links) en bruine kikker (rechts) en amplex gewone pad (midden) (Foto's: Cor Vos)